

Može li Politika bolje: otvoreno pismo Sonji Liht, predsednici Upravnog odbora a.d. Politika

Poštovana gospođo Liht,

U ponedjeljak, 8. 12. 2008., u Privrednoj komori Srbije održana je tribina o vrednovanju u nauci. Skup je sazvan da bi «okupio predstavnike svih delova naučne zajednice, nadležnih državnih institucija i civilnog društva, kako bi se sistem vrednovanja ocenio sa što šireg društvenog stanovišta i pokrenule inicijative za unapređenje stanja u ovoj oblasti, važnog s naučnog, privrednog i šireg društveno-političkog stanovišta». Tema je najavljena kao «ključna za uspešnost naučnoistraživačkog i istraživačko-razvojnog rada», koji je s razlogom označen kao «temelj savremenih ekonomija i društava zasnovanih na znanju, posebno u uslovima ograničenih i sve oskudnijih prirodnih resursa».

Po prvi put u nas, bar na ovu temu, Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj pružilo je priliku dvojici predstavnika ekspertske organizacije u ovoj oblasti da skoro kompletnom svom rukovodećem sastavu na jednom javnom radnom sastanku saopšte svoje ocene stanja stvari. Ovi su to učinili, opet po prvi put u nas, u vidu analiza zasnovanih na pokazateljima koji se koriste u zemljama OECD i EU, kao i sistematski prikupljenim podacima o mišljenju domaćih istraživača. Nije li to dobra vest za domaću nauku i javnost uopšte?

Jedno od uvodnih izlaganja došlo je iz domaće nezavisne naučno-tehnološke opservatorije koja ima status nevladine organizacije. Predstavljajući analizu te organizacije po prvi put sam imao zadovoljstvo da istupim na platformi partnerstva između nadležnih vlasti i dela civilnog društva. Nije li i to dobra vest za sve?

U uvodnim izlaganjima iznete su opšte ocene stanja našeg sistema vrednovanja, dokumentovane i argumentovane. Pokazano je da je taj sistem, počev od 2003. godine, menjan na način koji je izazvao vidne pozitivne, ali i neke negativne posledice na naučni učinak u Srbiji i naučni učinak Srbije. Pozitivne se prvenstveno ogledaju u obimu, a negativne u kvalitetu produkcije. Predložene su, zato, konkretne promene u sistemu ne bi li se pozitivni efekti očuvali, a neželjeni umanjili. Među predlozima dominantan je bio zahtev da se rezultati vrednovanja, a posebno rad matičnih naučnih odbora kao glavnih evaluativnih tela Ministarstva, učini javnim. Neke ocene su osporene. Bilo je i oštrih konfrontacija. Sve to ne umanjuje korisne efekte ovog skupa i dobru praksu koja se uspostavlja njegovom organizacijom na ovaj, nov način.

O skupu je izvestila Politika od 9.12., pod naslovom «I naučnici prepisuju». Umesto da uoči bilo koju od bitnih karakteristika i poruka okruglog stola, izveštač Politike je o skupu izvestila površno, na karikaturalan način, skoro u ravni trača. Mada ne iznosi nijednu laž, taj izveštaj svojom selektivnošću ipak predstavlja obmanu. Naime, u obrazloženju potrebe za promenama na skupu su naznačeni i neki nusefekti važećeg modela vrednovanja. Između ostalog, istaknuta je njegova neosetljivost za neetičke postupke kakav je plagijarizam i propusnost za pojedince sklone koruptivnom ponašanju. Izveštača je skoro samo to zanimalo. Svojim naslovom, ali i sadržajem nasladila se pikanterijama te vrste. Ilustracije slabosti koje nisu nevažne, ali nisu ni prva osobina domaće naučne zajednice, iskoristila je da se naruga svima koji je čine i vode. Zabavila se zloradostima, a kritiku, bar moju, predstavila kao puku denuncijaciju. Nešto prostora za sadržaje koji su obeležili skup u izveštaju jedva da je ostalo. Vest nije vest ako nije loša. Svoju misiju izveštač Politike očigledno je shvatila kao priliku da pobudi po koju nisku strast. Sudeći po komentarima u Politici online, čini se da je u tome i uspela.

Molim Vas gospođo Liht da, ako to već niste, pročitate taj izveštaj i zapitate se nad njegovim tonom i kvalitetom. Vratite se, dok ga čitate, u staru svoju ulogu nekoga ko odobrava neki projekat o medijskoj slici istraživačkog sektora u Srbiji. Ne sumnjam da znate koliko je takvih projekata u boljim državama i naprednim društvima kojima težimo. Koliko god da o javnom interesu te vrste treba na prvom mestu da brine naučna zajednica, bar deo odgovornosti mora biti na medijima. Priupitajte, zatim, ako se s tim slažete, šta resorni urednik Politike o tome misli? Kakvu obuku je njegova novinarka prošla da bi izveštavala na ove teme? Da li je na ovom zadatku od uvodničara zatražila objašnjenja, prezentacije, kontakt podatke? Da li je s osloncem na domaće javne baze podataka proverila kompetentnost učesnika, odnosno kredibilitet tvrdnji koje citira? Da li je obučena da ih koristi? Zna li uopšte za takve izvore? Koliko vremena je provela na skupu, a koliko u pripremi ovakvog izveštaja. Kolika joj je plata, odnosno honorar?

Pomirio bih se, u ova vremena, s takvim načinom izveštavanja da nije reč o Politici i da je reč o jednom novinaru ili prvom slučaju. Na izdanjima Politike, od Zabavnika, preko sportskih strana novine, do NIN-a, moja generacija se učila pisanju i razmišljanju. U vreme te Politike skupovi posvećeni naučnom razvoju održavali su na sasvim drukčiji način, ništa slično ovom nije bilo moguće, ali su novinari Politike uspevali da i u tom ničemu nađu nešto što bi nas, čitaoce, činilo pametnijima, pristojnijima, odgovornijima. Zašto ova Politika u tom pogledu nije takva? Zašto nije bolja? Učinite nešto da se to postigne! Ne pristanite na priču o tome od čega se živi. Recite da to ne može da važi za Politiku i da je važnije to za šta se živi. Dajte im rok! Ako ne uspete, dajte ostavku. Vama u takvoj novini, ako takva ostane, pa zvala se i Politika, ipak nekako nije mesto.

S poštovanjem,
dr Pero Šipka
Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci